

Рецензія

рецензента кандидата медичних наук, доцента кафедри анестезіології та інтенсивної терапії НУОЗ України імені П.Л. Шупика Недашківського Сергія Михайловича на дисертацію Зенкіної Лариси Миколаївни «Оптимізація анестезіологічного забезпечення операцій ендопротезування кульшового і колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина.

Обґрунтування вибору теми дослідження

В сучасні травматології та ортопедії ендопротезування суглобів вважається однією з найрозповсюдженіших операцій для пацієнтів старшого віку. В той же час, серед цих пацієнтів часто зустрічається цукровий діабет (ЦД), наявність якого негативно впливає на більшість ортопедичних операцій та збільшує ризик ускладнень при тотальному ендопротезуванні нижніх кінцівок порівняно з пацієнтами без ЦД.

ЦД є одним з факторів ризику розвитку перипротезної інфекції у пацієнтів при первинному тотальному ендопротезуванні кульшового суглоба. Встановлено, що наявність ЦД підвищує ризик післяопераційної інфекції, повторної госпіталізації, будь-яких ускладнень та смертності після тотального ендопротезування. У пацієнтів із ЦД після ендопротезування суглобів часто зустрічається венозна тромбоемболія та підвищений ризик розвитку післяопераційної тромбоемболічних ускладнень.

Все викладене диктує необхідність детально вивчити проблему анестезіологічного забезпечення операцій ЕККС у хворих на супутній цукровий діабет.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт НУОЗ України імені П.Л.Шупика та є фрагментом науково-дослідної роботи

за темою «Розробка і обґрунтування програм профілактики та лікування пацієнтів із коморбідною патологією органів та систем» (№ державної реєстрації 0122U002416). Авторка є співвиконавицею роботи.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Назва дисертаційної роботи Зенкіної Л.М. відповідає її змісту. Усі наукові положення дисертації, сформульовані висновки є обґрунтованими та достовірними, базуються на достатній кількості фактичного матеріалу (94 хворих, яким виконувались ендопротезування кульшового та колінного суглобів). Використані методи обстеження і статистична обробка отриманих результатів відповідають високому науково-методичному рівню та поставленій меті і завданням.

Наукова новизна і практичне значення отриманих результатів

За результатами досліджень вперше було проведено порівняльну характеристику перебігу періопераційного періоду у хворих на цукровий діабет при операціях ендопротезування кульшового суглоба та ендопротезування колінного суглоба та обґрунтовано необхідність зміни тактики анестезіологічного забезпечення.

Вперше досліджено характерні особливості динаміки гемодинамічних показників в періопераційному періоді у хворих на цукровий діабет, яким проводили ендопротезування кульшового і колінного суглобів при застосуванні різних методів анестезії.

Доповнені наукові дані про зміни вуглеводного профілю у хворих на цукровий діабет при операціях тотального ендопротезування в умовах застосування загальної та регіональної анестезії.

Розширені наукові дані щодо впливу нейроаксіальних методів анестезії на вираженість больового синдрому та прояви діабетичної нейропатії у хворих на цукровий діабет в періопераційному періоді після операцій ендопротезування великих суглобів нижньої кінцівки.

Вперше науково обґрунтовано тактику обрання анестезіологічного забезпечення операцій ендопротезування кульшового і колінного суглобів у хворих на цукровий діабет.

Здобувачем у роботі представлено результати комплексної оцінки післяопераційного стану хворих, яким виконувались ендопротезування кульшового та колінного суглобів за умов реалізації розроблених схем інтра- та післяопераційної анестезіологічної підтримки.

Обсяг та структура роботи, оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертаційне дослідження складається із української та англійської анотації, вступу, аналізу сучасного стану проблеми анестезіологічного забезпечення операцій ендопротезування кульшового та колінного суглобів, огляду матеріалу та методів досліджень, 3 розділів власних досліджень, розділу аналізу та узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Робота ілюстрована 35 таблицями та 14 рисунками.

У **Вступі** автором обґрунтована актуальність теми дисертаційної роботи, чітко сформульована мета дослідження: покращення результатів ендопротезування кульшового і колінного суглобів у хворих на цукровий діабет шляхом удосконалення методів періопераційного анестезіологічного забезпечення. Для вирішення мети дисертанткою сформульовано 5 завдань, які адекватні поставленій меті, визначені наукова новизна і практичне значення отриманих результатів. Наведені дані щодо особистого внеску здобувача, впровадження результатів дослідження у практику, апробації та публікацій.

Розділ 1 – **«Огляд літератури»**. Проведено аналіз основних літературних джерел, що стосуються сучасних методів анестезіологічного забезпечення ендопротезування кульшового і колінного суглобів. Здобувачка описала основні аспекти анестезіологічної підтримки як в інтра- так і в

післяопераційному періоді у пацієнтів. У цьому розділі викладено сучасні методи і схеми анестезіологічної підтримки, що використовуються для хворих з зазначеною патологією.

У розділі «**Матеріали і методи дослідження**» авторка описує об'єкт і предмет дослідження, методи лабораторних і інструментальних досліджень, гемодинамічні показники інтраопераційно, рівень аналгезії та седатії в періопераційному періоді, схеми передопераційної підготовки та анестезіологічного забезпечення. Цей розділ містить також характеристику використаних методів моніторингу та лікування обстежених хворих, а також опис методик статистичної обробки отриманих результатів.

Розділ 3 «Порівняльний аналіз карт стаціонарних хворих після операцій ендопротезування кульшового і колінного суглобів» містить результати аналізу перебігу періопераційного періоду та виникнення ускладнень в групах пацієнтів, які розрізнялися локалізацією оперативного втручання: у 25 хворих проводилися ендопротезування кульшового суглоба і у 25 хворих – ендопротезування колінного суглоба. Продемонстрована порівняльна характеристика аналгетичного ефекту досліджуваних методів знеболення. Автором проводиться аналіз інтраопераційної інфузійної терапії та частоти виникнення гемодинамічних розладів при застосуванні досліджуваних методів знеболення, а також демонструються результати вивчення показників вуглеводного обміну.

У розділі 4 були проаналізовані особливості перебігу періопераційного періоду у хворих на цукровий діабет, яким проводили ендопротезування кульшового і колінного суглобів при застосуванні різних методів анестезії. Зокрема, був проведений аналіз змін показників артеріального тиску, динаміки змін ритму серця і виникнення аритмії, динаміка змін вуглеводного обміну в періопераційному періоді.

Розділ 5 присвячено аналізу показників больового синдрому під час анестезіологічного забезпечення і в ранньому післяопераційному періоді.

Автор провела аналіз оцінок за шкалою ВАШ, використання анальгетичних засобів різних груп в комплексі післяопераційного знеболення, а також представила цікаві результати дослідження рівня кортизолу та С-реактивного білка в періопераційному періоді.

Висновки чітко сформульовані, обґрунтовані, відповідають меті й поставленим завданням.

Список використаних джерел включає 187 найменувань, з них – 22 кирилицею (українською мовою) та 165 латиницею, оформлений відповідно до сучасних вимог ДАК МОН України. Переважають публікації за останні 10 років.

Рекомендації щодо використання результатів дослідження. Дисертаційна робота Зенкіної Лариси Миколаївни має вагоме практичне значення. Впровадження результатів виконаного дослідження дозволить покращити ефективність анестезіологічного забезпечення і успішність періопераційного лікування хворих після ендопротезування кульшового та колінного суглобів.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Здобувачка самостійно проаналізувала медичну документацію, брала безпосередню участь у обстеженні і лікуванні усіх 94 хворих після операцій ендопротезування, збрала і проаналізувала літературні джерела за темою роботи за останні 10 років, виконала статистичну обробку, аналіз і узагальнення результатів власних досліджень з наступною публікацією їх у профільних виданнях. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Подані до захисту наукові досягнення є власними напрацюваннями здобувачки, текст дисертації є оригінальним. Виявлені за допомогою програми Unicheck текстові співпадіння (цитування) мають

відповідні посилання на першоджерела внесені до списку. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих наукових працях.

Результати дисертаційної роботи висвітлені у 10 публікаціях, серед них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Scopus. Опубліковано 3 тези в матеріалах науково-практичних конференцій.

Зауваження, пропозиції та недоліки щодо змісту і оформлення дисертації.

Дисертаційна робота Зенкіної Лариси Миколаївни на тему «Оптимізація анестезіологічного забезпечення операцій ендопротезування кульшового і колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом» виконана на високому науковому та методичному рівні, розв'язує науково-практичну задачу покращення результатів ендопротезування кульшового і колінного суглобів у хворих на цукровий діабет шляхом удосконалення методів періопераційного анестезіологічного забезпечення.

Зміст, структура, обсяг дисертації, її оформлення відповідають вимогам МОН України щодо таких дисертаційних робіт.

Принципових зауважень до дисертації немає. Але слід відзначити, що дизайн дослідження доцільно було б подати у вигляді графологічної структури, що збільшило б наглядність інформації. Можна також відзначити, що в тексті дисертації є окремі невдалі словосполучення та стилістичні помилки, які не впливають на загальне позитивне сприйняття роботи і не знижують наукової вагомості та практичної значущості даного дисертаційного дослідження.

При вивченні дисертаційної роботи **виникли такі запитання:**

1. Чи використовували Ви керовану гіпотензію у пацієнтів під час оперативних втручань для зменшення крововтрати?

2. Чи визначали Ви у пацієнтів з цукровим діабетом, що були заплановані для оперативного лікування по ендопротезуванню (колінний суглоб, кульшовий суглоб) нейропатичний характер больового синдрому ?
3. Який рівень гіперглікемії у хворих з цукровим діабетом розглядався як небезпечний і такий, що підлягав корекції у періопераційному періоді?

Висновок щодо відповідності дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Зенкіної Лариси Миколаївни на тему «Оптимізація анестезіологічного забезпечення операцій ендопротезування кульшового і колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом», представлена на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є самостійною завершеною науково-дослідною роботою, у якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують наукову задачу – покращення результатів ендопротезування кульшового і колінного суглобів у хворих на цукровий діабет шляхом удосконалення методів періопераційного анестезіологічного забезпечення.

За актуальністю, науковою новизною та практичним значенням, рівнем проведених досліджень, обґрунтованістю наукових положень і обсягом роботи дисертація відповідає вимогам до дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» згідно з Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Рецензент

доцент кафедри анестезіології та інтенсивної терапії,

НУОЗ України імені П.Л. Шупика,

кандидат медичних наук, доцент

Сергій НЕДАШКІВСЬКИЙ

